

European Union Water Initiative Plus for the Eastern Partnership
(EUWI+ 4 EaP)

ПЛАН УПРАВЛІННЯ РІЧКОВИМ БАСЕЙНОМ ДНІПРА

СУББАСЕЙН РІЧКИ ПРИП'ЯТЬ

ГОЛОВНІ ВОДНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

**ОЛЕКСІЙ ЯРОШЕВИЧ, НАТАЛЯ ОСАДЧА, НАТАЛЯ ЛЮТА,
КАТЕРИНА МУДРА, ОЛЕНА НИКИФОРУК**

3 вересня 2020 р.

ПОСТАНОВА КМУ № 336

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ РОЗРОБЛЕННЯ ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ РІЧКОВИМ БАСЕЙНОМ (ПУРБ)

3. **ПУРБ** розробляється з метою досягнення екологічних цілей (доброго екологічного стану/потенціалу) для кожного району річкового басейну, в установлені строки.
5. **ПУРБ розробляються Держводагентством** разом з Держгеонадрами, центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими заінтересованими сторонами з **урахуванням рішень** відповідних басейнових рад.
7. **Громадське обговорення** проекту **ПУРБ** та звіту про стратегічну екологічну оцінку проводиться протягом не менш як шість місяців з дня їх оприлюднення.

ГОЛОВНІ ВОДНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

- **Головні водно-екологічні проблеми – це по суті діагноз стану річкового басейну, його головні «хвороби».**
- Визначаються в результаті аналізу різної інформації та даних, зокрема, з моніторингу, водокористування, кількості населення, економічної діяльності, використання добрив та засобів хімічного захисту рослин тощо.
- До головних відносяться лише ті проблеми, які наразі можна обґрунтувати напевно.
- Важливість визначення головних водно-екологічних проблем полягає в тому, що саме на їх вирішення, в конкретних місцях має бути спрямована програма заходів задля досягнення доброго екологічного та хімічного станів водних об'єктів річкового басейну.

ГОЛОВНІ ВОДНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

- 1. Забруднення органічними речовинами** як результат недостатньої очистки стічних вод або її відсутності;
 - 2. Забруднення біогенними елементами** як результат недостатньої очистки стічних вод або її відсутності, а також їхній змив з сільгоспугідь;
 - 3. Забруднення небезпечними речовинами**, що потрапляють зі стічними водами промислових та комунальних підприємств, пестициди та інші засоби хімічного захисту рослин, а також в результаті змиву з забруднених полігонів та при аварійному забрудненні;
 - 4. Гідроморфологічні зміни**, що пов'язані з протипаводковим захистом, гідроенергетикою, регулюванням стоку (ставки, водосховища), спрямленням русел річок.
- *забруднення побутовими відходами* (зокрема пластиком)
 - *зміни клімату* (з паводками та посухами включно).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СПЕЦИФІКА ДНІПРО

- Четверта річка Європи. Довжина – 2 201 км (в межах України 1121 км), загальна площа басейну – 504 тис. км².
- Транскордонний: 20% - РФ; 23% – РБ і 57% – у межах України.
- За площею охоплює майже половину території України (48%), охоплює територію 19 областей, з них 6 областей повністю.
- 5 суббасейнів: Верхнього, Середнього та Нижнього Дніпра, а також Прип'яті та Десни.

ПРИП'ЯТЬ

- Водозбір - **114 300 км²** , в межах України – **68 400 км²**.
- Довжина - **775 км, 254 км** в межах України.
- **Прип'ять** – найбільша за площею басейну, довжиною і водністю права притока Дніпра.

МАСИВИ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД (МПВ)

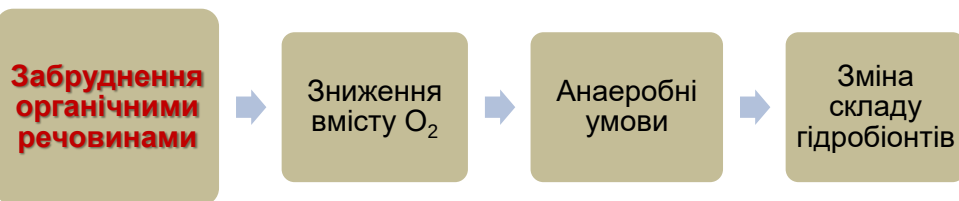
- Управлінська одиниця ПУРБ – **МПВ**.
- Може складатися як з поверхневого **водного об'єкту цілком**, так і з його **частини**.
- Має бути **індивідуальним**, тобто відрізнятись чимось специфічним від інших, наприклад, гідрологічними характеристиками, має бути **цілісним** (не може перетинатися з іншим або складатися з декількох).
- Кожен МПВ **має свій початок і кінець**.
- Саме для МПВ встановлюються **екологічні цілі і проводиться оцінка їх досягнення**.
- Всього виділено **1 040 МПВ** (27% від загальної кількості в басейні Дніпра).

ДЕРЖАВНИЙ МОНІТОРИНГ ВОД

- Постановою КМУ від 19 вересня 2018 р. № 758 затверджено новий Порядок здійснення державного моніторингу вод (так як в країнах ЄС)
- Програма моніторингу МПВ вод містить біологічні, гідроморфологічні (виконавець – Державна служба з надзвичайних ситуацій) і пріоритетні (45) та басейнові – специфічні хімічні (+/- 20) показники (виконавець – Державне агентство водних ресурсів) та фізико-хімічні (12+) (виконавці – ДСНС та ДВА в місцях питних водозаборів).
- 6 річний цикл моніторингу та класифікація стану вод за 5 класами екологічного стану і 2 класами хімічного стану.
- Програма діагностичного моніторингу басейну Дніпра на стадії узгодження та почне впроваджуватися у 2021 році.
- ДВА для виконання вимірювань пріоритетних забруднюючих речовин облаштовує 4 базові лабораторії. Аналіз проб Прип'яті здійснюватиме лабораторія вод Північного регіону у Вишгороді.
- Результати можна буде переглянути на веб-ресурсі «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України» ДВА.

ПОВЕРХНЄВІ ВОДИ

Загальне навантаження – 16 041 т БСК₅/рік

ЖКГ – 36%

Сільське населення – 64%

Промисловість – 0.4%

**Загальний ЕН міст
10-100 тис.**

**44% або
783,2 тис.**

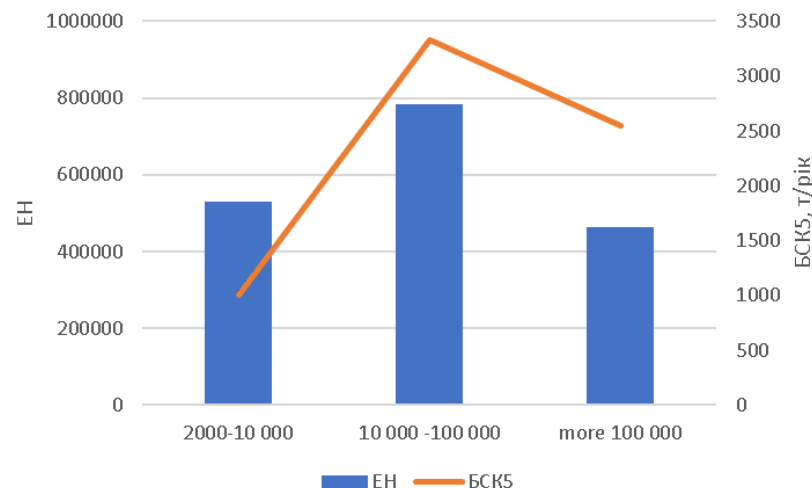
Всього 24 міста

**Загальний ЕН міст
>100 тис.**

**26% або
464,3 тис.**

міста Луцьк, Рівне

Вплив агломерацій різного типу на навантаження органікою

**Забруднення
біогенним
елементами (N, P)**

Евтрофікація

Порушення
балансу
організмів

Погіршення
якості води

Загальне навантаження азот– 29 913 т/рік

Точкове – 18%

Дифузне – 82%

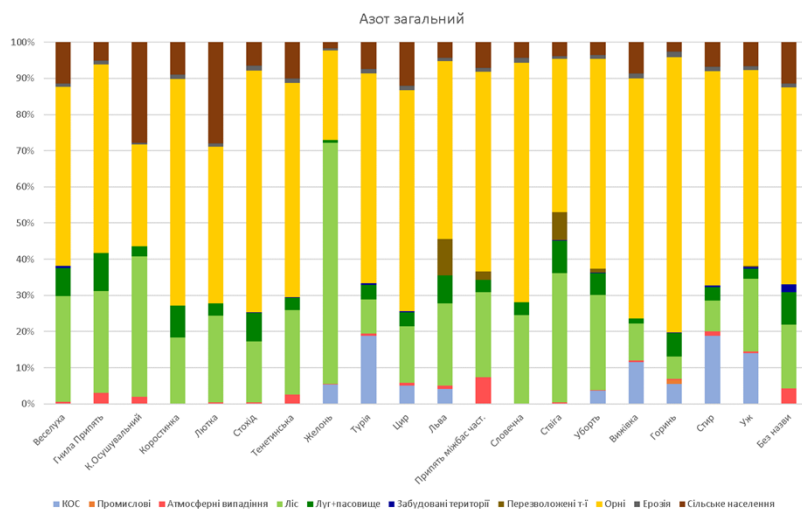
ЖКГ – 91%

Сіл. насел.
34%

Фон
16%

С-г
50%

Промисловість – 9%

Загальне навантаження фосфор – 3 370 т/рік

Точкове – 80%

Дифузне – 20%

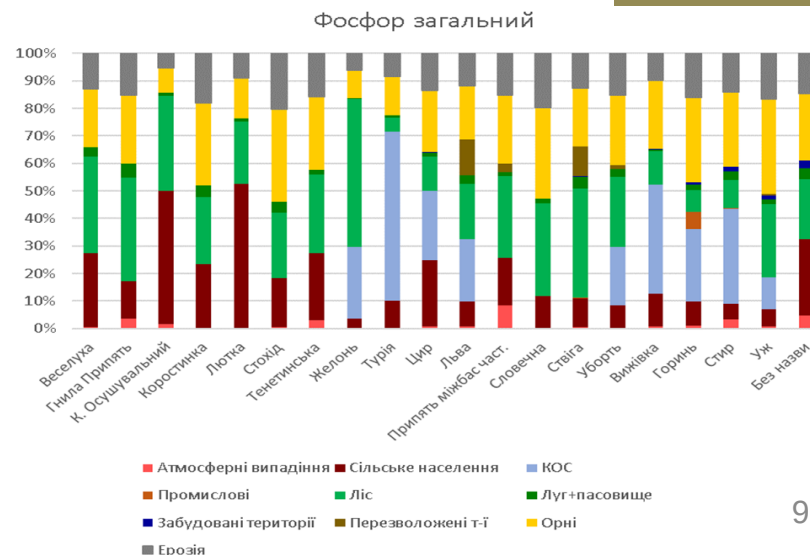
ЖКГ – 98%

Сіл.
насел. 31%

Фон
7%

С-г
62%

Домінує ерозія

**Забруднення
небезпечними
речовинами**

Токсичний
вплив на
біоту

Вторинне
забруднення

Погіршення
якості води

**Пріоритетні
речовини**

Характерні у басейні речовини

Ni – 26 кг

Mn – 403 кг

Cu – 655 кг

Cr – 9 кг

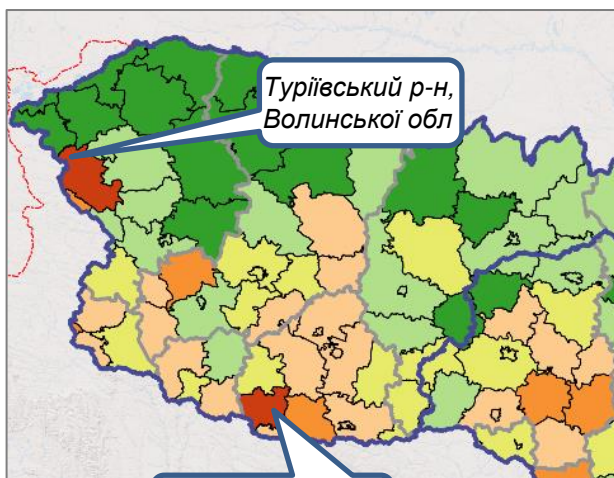
УВГК
м.Славута

ПКПФ-УКРАЇНА
смт Понінка

КП
"Луцькводоканал"

КП
"Рівневодоканал"

Забруднення пестицидами
> 3-х кг/га

Ймовірність
забруднення
25 МПВ
у басейнах річок
**Жердь,
Полква,
Хомора,
Случ**

**Гідроморфологічні
зміни**

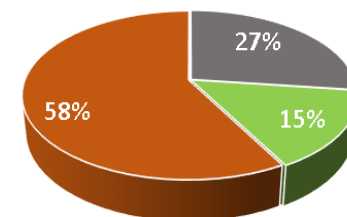
Впливають на
умови існування
водних угруповань

Порушення неперервності
потoku води та середовищ

Зміни гідрологічного
режиму

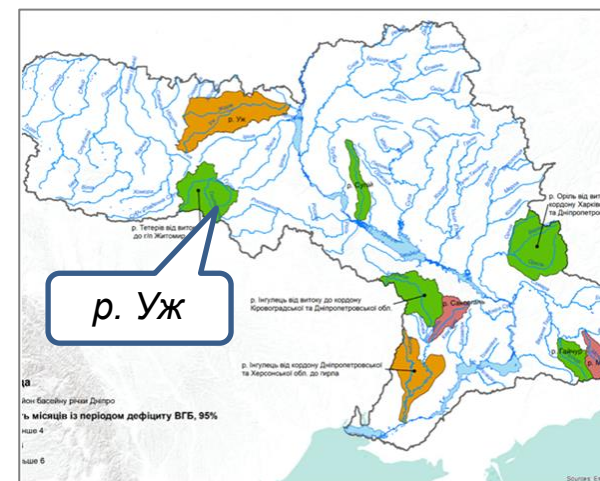
Морфологічні
зміни

**Основні види
гідроморфологічних
змін у басейні**

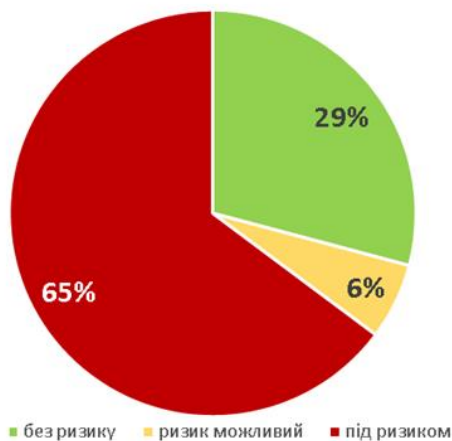
■ зарегульованість ■ зарег+спрямлення ■ спрямлення

**Дефіцит водного балансу
за 95% забезпеченості водного стоку**

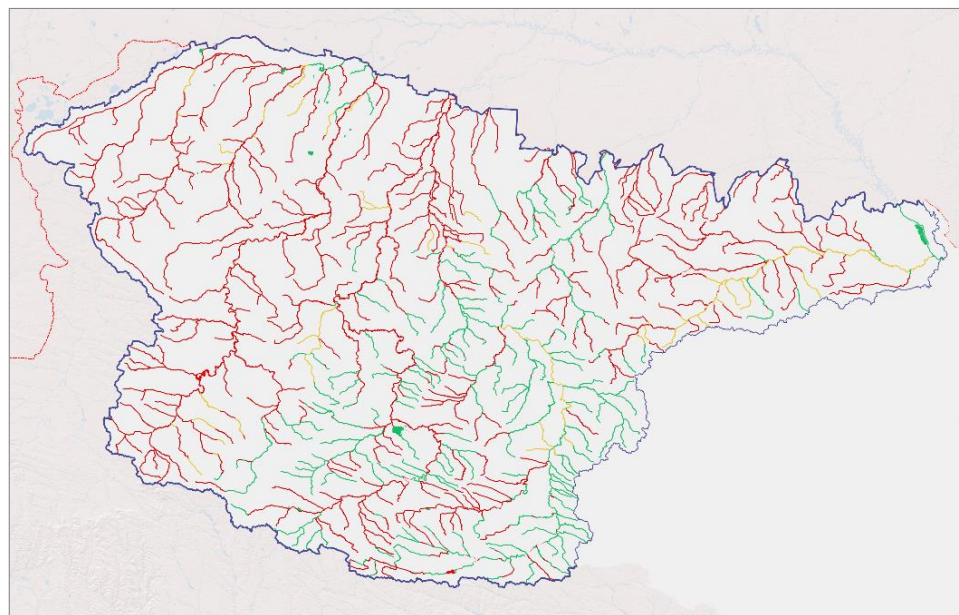
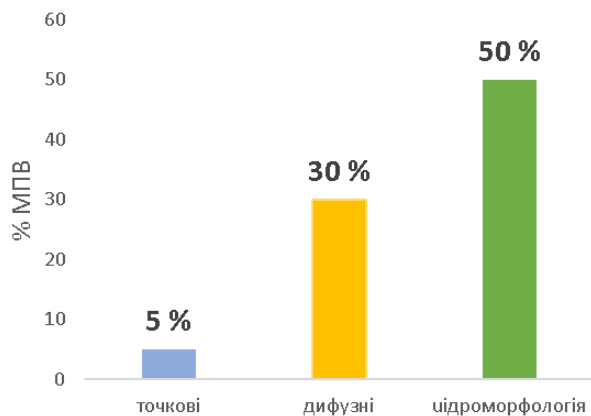

УЗАГАЛЬНЕНА ОЦІНКА РИЗИКІВ НЕДОСЯГНЕННЯ ДОБРОГО ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ

Частка МПВ з різним ступенем ризику

Вплив різних джерел на формування ризиків, %

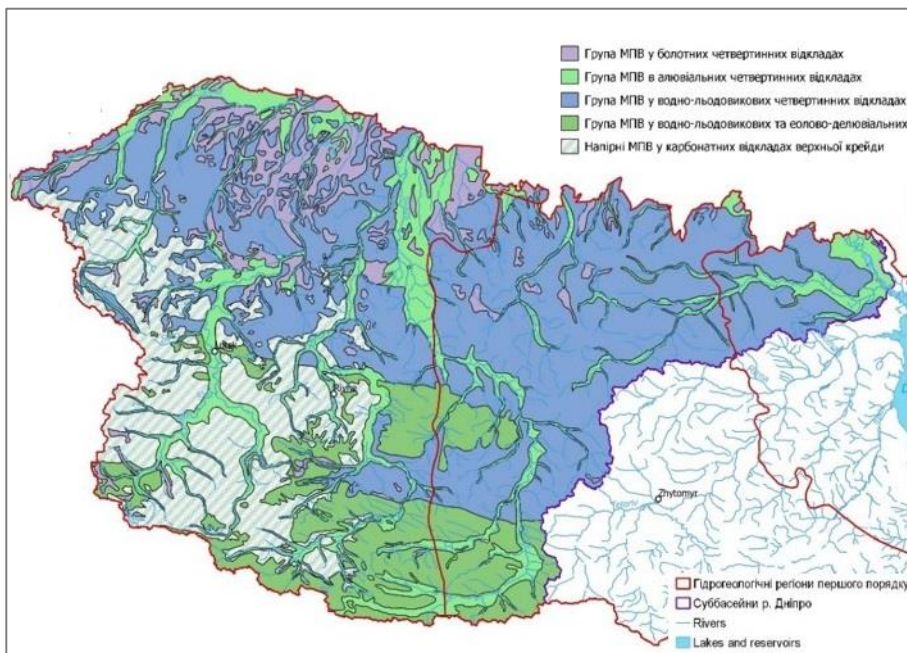

Карта оцінки ризику недосягнення
«доброго» екологічного стану МПВ

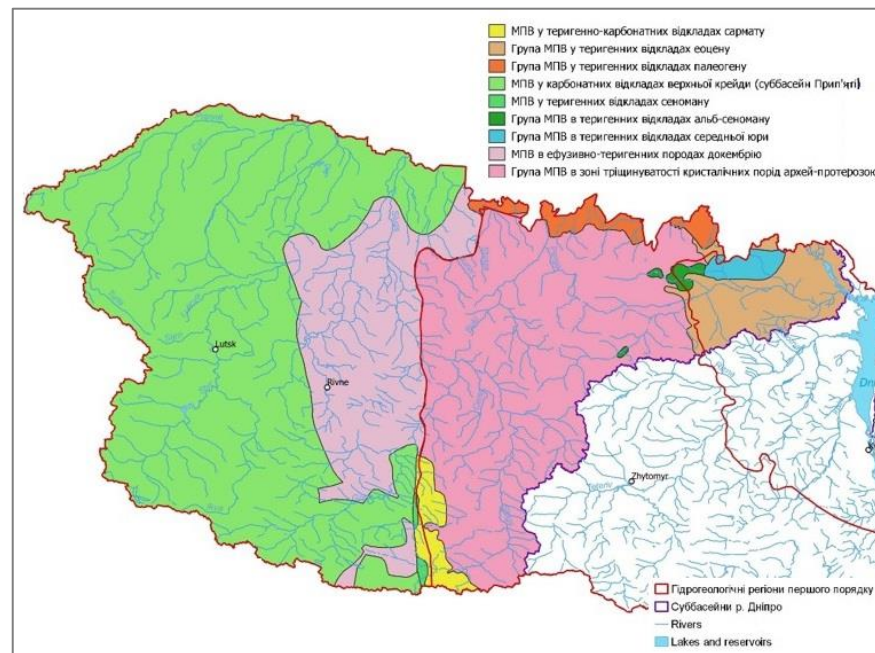
ГРУПИ БЕЗНАПІРНИХ МАСИВІВ ПІДЗЕМНИХ ВОД

- Безнапірні МПЗВ приурочені до **четвертинних теригенних порід** різних генетичних типів.
- Безнапірні МПЗВ є **незахищеними від забруднення з поверхні**.
- Безнапірні МПЗВ використовуються **для індивідуального споживання** у сільських населених пунктах для задоволення питних і господарських потреб, в основному за допомогою колодязів.

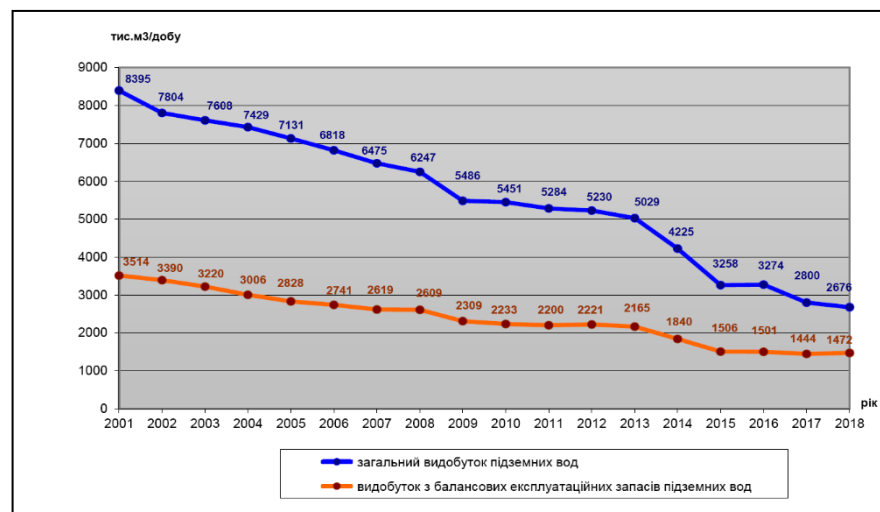
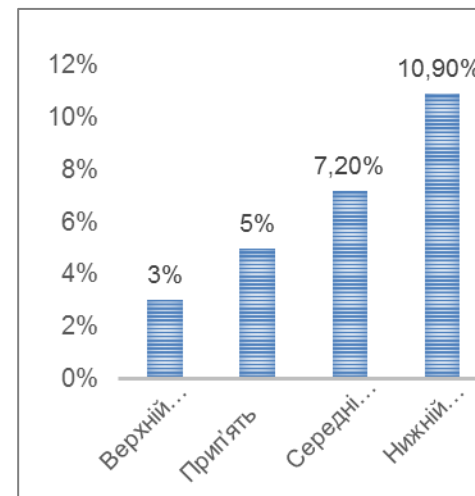
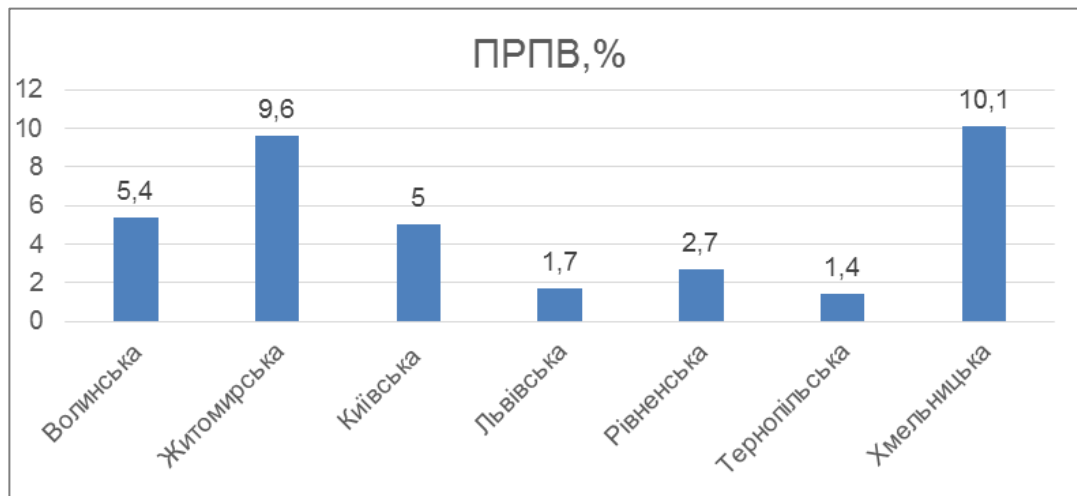

ГРУПИ НАПІРНИХ МАСИВІВ ПІДЗЕМНИХ ВОД

- Напірні МПЗВ та їхні групи **приурочені до порід різного віку та генезису** і залягають на різних глибинах.
- Всі вони використовуються **для централізованого водопостачання**.

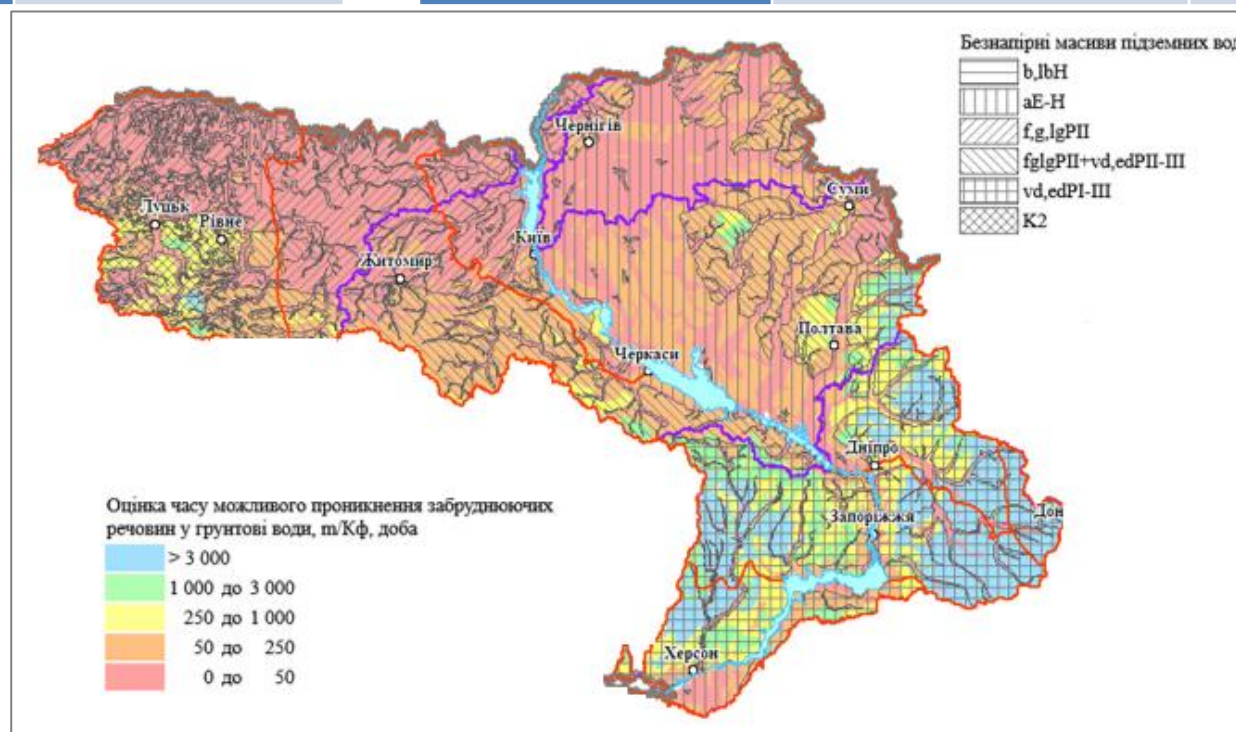

ВИКОРИСТАННЯ ПРПВ І ОЦІНКА РИЗИКУ НЕДОСЯГНЕННЯ ДОБРОГО КІЛЬКІСНОГО СТАНУ МПЗВ

ЗАХИЩЕНІСТЬ МПЗВ І РИЗИК НЕДОСЯГНЕННЯ ДОБРОГО ХІМІЧНОГО СТАНУ МПЗВ

Природна захищеність МПЗВ	Потужність глин в покрівлі МПЗВ, м	Природна захищеність МПЗВ	Антропогенне навантаження (забруднення)	Джерела забруднення відсутні
Захищені	> 10	Захищені	Ризик відсутній	Ризик відсутній
Умовно захищені	3–10	Умовно захищені	Можливо під ризиком *	Ризик відсутній
Незахищені	< 3	Незахищені	Під ризиком	Ризик відсутній

ПОСТАНОВА КМУ ВІД 18.05.2017 № 336

«ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ РОЗРОБЛЕННЯ ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ РІЧКОВИМ БАСЕЙНОМ»

Пункт №3 Додатку: Структура плану управління річковим басейном – **Зони (території), які підлягають охороні:**

- 1) об'єкти Смарагдової мережі;
- 2) зони санітарної охорони;
- 3) зони охорони цінних видів водних біоресурсів;
- 4) масиви поверхневих/підземних вод, які використовуються для рекреаційних, лікувальних, курортних та оздоровчих цілей, а також води, призначені для купання;
- 5) зони, вразливі до (накопичення) нітратів.

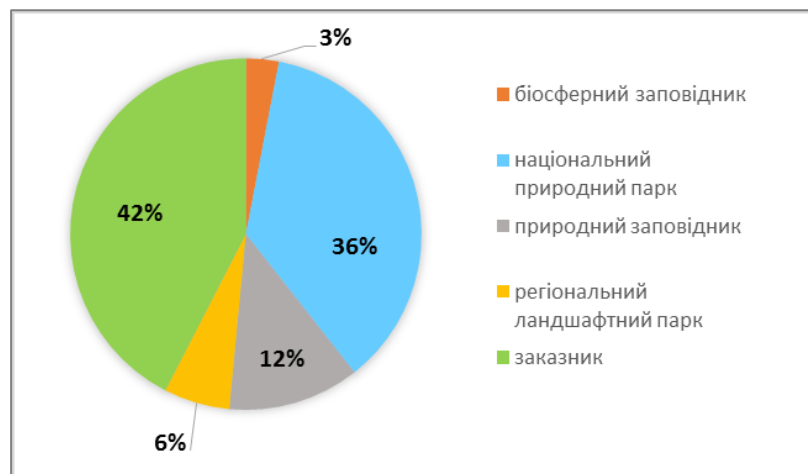
У суббасейні річки Прип'ять визначено **1 172 зони**, які підлягають охороні;

402 визначені зони не відносяться до жодного МПВ:

- Знаходиться не на МПВ безпосередньо (Смарагдова мережа)
- Знаходяться на річках, які не увійшли до Геопорталу (<10 км довжиною).

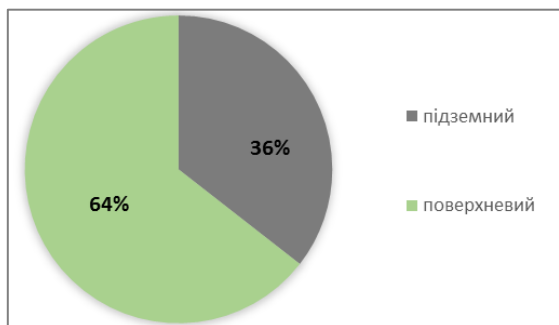
ОБ'ЄКТИ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ

- У суббасейні річки Припять розташовано **33** об'єкти Смарагдової мережі.
- Смарагдова мережа становить: **33%** площі суббасейну.
- Один об'єкт має розроблений плану управління та розвитку – *Поліський природний заповідник*.
- За категоріями об'єкти Смарагдової мережі поділяються на:
 - *біосферний заповідник* – 1 (3%)
 - *національний природний парк* – 12 (36%)
 - *природний заповідник* – 4 (12%)
 - *регіональний ландшафтний парк* – 2 (6%)
 - *заказник* – 14 (42%)

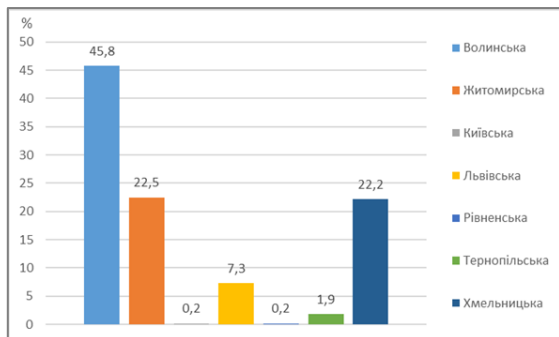

ЗОНИ САНІТАРНОЇ ОХОРОНИ

- У суббасейні **1 027** водозаборів, що здійснюють забір води об'ємом більше 20 м³ на добу.
- З них водозаборів:
 - ✓ підземних вод – **365 (36%)**,
 - ✓ поверхневих – **662 (64%)**.

- Розподіл питних водозаборів по областях (%)

МПВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ, ЛІКУВАЛЬНИХ, КУРОРТНИХ ТА ОЗДОРОВЧИХ ЦІЛЕЙ, А ТАКОЖ ВОДИ, ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ КУПАННЯ

- У суббасейні нараховується **112** офіційно визначених (за даними МОЗ) місць рекреації та відпочинку населення.
- Якість води за мікробіологічними показниками:
 - ✓ для 29 місць (26%) **не відповідає** нормам,
 - ✓ для 83 місць (74%) **відповідає** нормам.

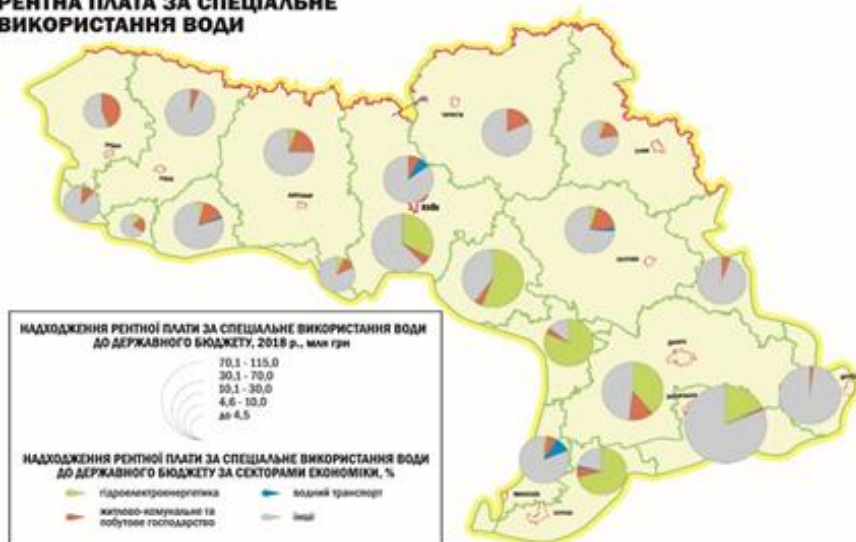
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СУББАСЕЙНУ

Оцінки вагомості **водокористування** у басейні р. Дніпро (48.8% площі країни) для національної економіки і суспільства є наступними:

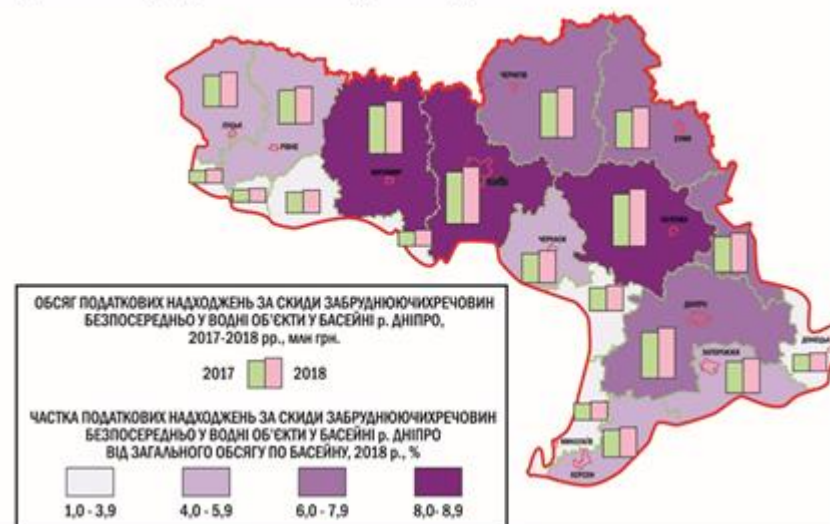
- використання води з Дніпра становить **75%** загального обсягу використаної води в Україні;
- **найбільше води** у басейні використано:
 - ✓ промисловістю – 46%,
 - ✓ сільським господарством – 18%,
 - ✓ житлово-комунальним господарством – 10%;
- **основними забруднювачами** води є:
 - ✓ житлово-комунальний сектор,
 - ✓ промисловість,
 - ✓ сільське господарство;
- обсяг **валового регіонального продукту** у басейні Дніпра становить **64%** обсягу ВВП країни;
- частка зайнятих у галузях економіки у басейні Дніпра становить близько **50%** від зайнятих у країні;
- **найбільша водоемність** ВДВ (м куб/1000 грн) у таких секторах:
 - ✓ житловокомунального господарства,
 - ✓ енергетики,
 - ✓ промисловості,
 - ✓ сільського господарства.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СУББАСЕЙНУ

РЕНТНА ПЛАТА ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ

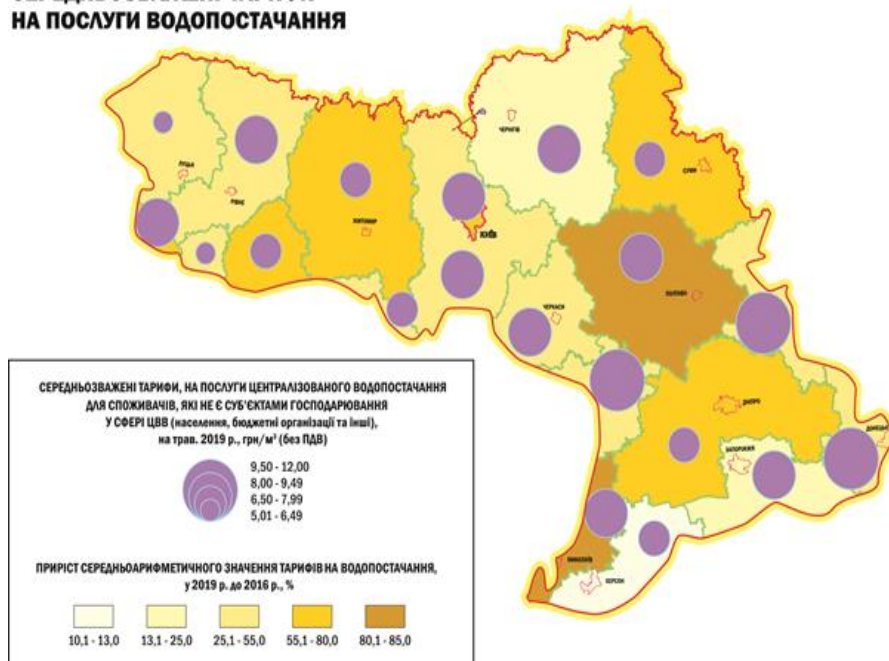

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЗА СКИДИ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН

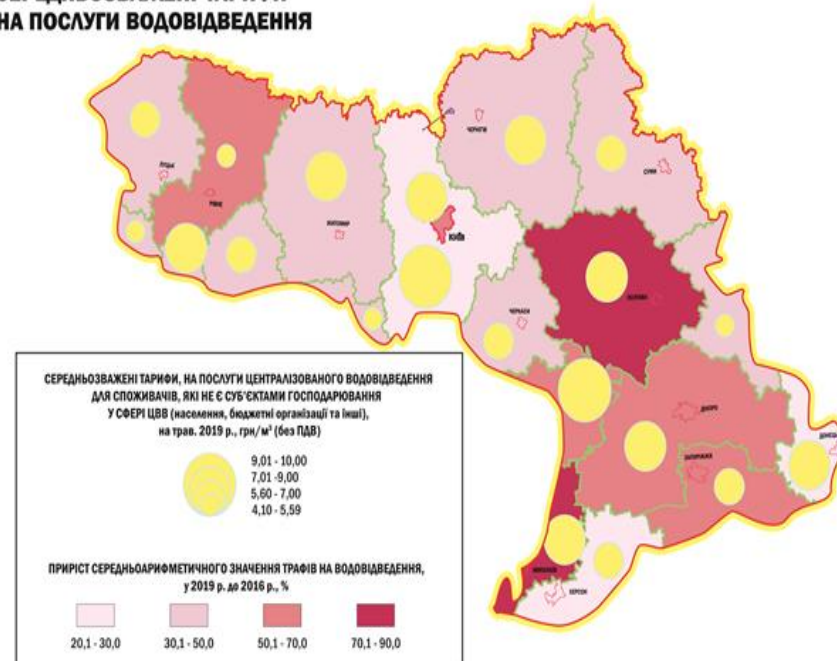

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СУББАСЕЙНУ

СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНІ ТАРИФИ НА ПОСЛУГИ ВОДОПОСТАЧАННЯ

СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНІ ТАРИФИ НА ПОСЛУГИ ВОДОВІДВЕДЕННЯ

 www.facebook.com/euwiplus/
 www.euwipluseast.eu